

İklim Değişikliği ile Mücadelede Yerel Yönetimlerin Rolü: Seattle Örneği

Dr. Ceren UYSAL OĞUZ

Akdeniz Üniversitesi, İ.İ.B.F., Uluslararası İlişkiler Bölümü, ANTALYA

ÖZET

İklim değişikliği ile mücadelede önemli bir girişim olan Kyoto Protokolü, ABD tarafından henüz onaylanmamıştır. Ancak birçok eyalet ve kent yönetimi federal hükümetin aksine sera gazı emisyonlarını azaltmak amacıyla birtakım politikaları uygulamaya karar vermişlerdir. Bu çalışmada Seattle Belediye Başkanı Greg Nickels'in başlattığı Seattle İklim Eylem Planı ve ilgili girişimler incelenmiştir.

Anahtar Sözcükler: İklim Değişikliği, Kyoto Protokolü, Yerel Yönetimler, Seattle.

Jel Sınıflaması: H70, Q54

The Role of Local Governments in Fighting with Climate Change: The Example of Seattle

ABSTRACT

Even though the Kyoto Protocol has not been ratified by the US administration, some states and local administrations in the United States have decided to reduce their cities' greenhouse gas emissions in order to fight with the climate change. Seattle Climate Action Plan launched by Mayor Greg Nickels and related policies are examples of such initiatives.

Key Words: Climate Change, Kyoto Protocol, Local Governments, Seattle.

Jel Classification: H70, Q54

GİRİŞ

Bilim insanlarının uzun yıllar süren araştırmaları sonucunda yerkürenin geleceği açısından önemli tehditler içeren iklim değişikliği konusu, artık küresel bir sorun olarak ülkelerin gündeminde üst sıralarda yer almaktadır. Sanayi devriminden beri, fosil yakıt kullanımı, tarım, ormansızlaşma, sanayi süreçleri gibi insan etkinlikleri ve kentleşme sera gazlarının atmosferdeki birikiminde hızlı bir artışa neden olmuştur. Doğal sera etkisinin kuvvetlenmesi ile birlikte yeryüzündeki ve atmosferin alt bölümlerindeki sıcaklık artışı küresel ısınmaya yol açmaktadır (Türkeş, 2008:30). Karşılaştırılabilir zaman dilimlerinde gözlenen doğal iklim değişikliğinin yanı sıra, doğrudan veya dolaylı olarak küresel atmosferin bileşimini bozan insan faaliyetleri sonucu oluşan iklim değişikliği (Arıkan, 2006:9) ile ortaya çıkan küresel, ulusal, bölgesel ve yerel sorunlar yalnızca ekolojik değil; ekonomik, toplumsal, siyasal boyutlar da içermektedir. Örneğin, aşırı hava olaylarının giderek daha sık görülmesi, buzulların erime hızındaki artış, deniz seviyesinin yükselmesi, dünyanın farklı bölgelerinde yaşanan kuraklık ve sel baskınları sonucunda tarım üretiminin olumsuz etkilenmesi, salgın hastalıkların artması, su kaynakları konusunda çatışmaların ortaya çıkması, kitlesel nüfus hareketlerinin ülkelerin güvenliklerini tehdit eder

boyutlara ulaşması söz konusu olabilecektir (Kadioğlu, 2007:333). Sanayi devrimi ve sonrasında, insan kaynaklı sera gazı emisyonlarının atmosferdeki hızlı artışından büyük ölçüde gelişmiş ülkeler sorumludur. Bu nedenle iklim değişikliğini önlemek ya da uyum çalışmalarını gerçekleştirmek için gereken finansmanı sağlamada, teknolojik altyapıya ve ekonomik güce sahip gelişmiş ülkelerin yükümlülük alması gerekmektedir. Bu ülkelerin başında da Amerika Birleşik Devletleri gelmektedir.

İklim değişikliği ile mücadele için oluşturulan uluslararası mekanizma iki temel belge ortaya çıkarmıştır. Bunlardan, Mart 1994'te yürürlüğe giren Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin (BMİDÇS) amacı, atmosferdeki insan kaynaklı sera gazı emisyonlarının küresel iklim sistemi üzerindeki tehlikeli etkisini önleyecek bir düzeyde durdurulmasını sağlamaktır. Sözleşmenin 3. maddesinde yer verilen küresel iklimi korumaya ve sera gazı emisyonlarını azaltmaya yönelik genel ilkelere göre, tarafların eşitlik temelinde, ortak ancak farklılaştırılmış sorumluluklarına ve kapasitelerine uygun olarak iklim sistemini korumaları esastır. Bu çerçevede, gelişmiş ülkelerin iklim değişikliği ile mücadelede öncülük etmesi gerektiği vurgulanmıştır (United Nations, 1992).

Aralık 1997'de Japonya'nın Kyoto kentinde toplanan Taraflar Konferansı'nda, 2008–2012 döneminin sonunda gelişmiş ülkelerin sera gazı emisyonlarını toplam %5 oranında azaltmasını öngören Protokol üzerinde anlaşmaya varılmıştır. Mart 1998'de imzaya açılan Kyoto Protokolü'nün yürürlüğe girmesi için 1990 yılındaki toplam karbondioksit emisyonunun en az %55'inden sorumlu, sanayileşmiş ülkelerin de içinde bulunacağı en az 55 ülkenin Protokolü onaylaması gerekiyordu. Uzun süren görüşmeler ve tartışmalar sonucunda Protokol, Avrupa Birliği dahil 140 ülkenin imza ve onayıyla Şubat 2005'te yürürlüğe girmiştir.

Uzun yıllar sera gazı emisyonunda ilk sırada yer alan Amerika Birleşik Devletleri Kyoto Protokolü'nü henüz onaylamamıştır. Ancak sorunun önemi iklim değişikliğinin ABD'de, federal düzeyde olmasa da kent ve eyalet yönetimleri tarafından ele alınmasına yol açmıştır. Bu durumun örneklerinden biri, Seattle Belediye Başkanı Greg Nickels tarafından hazırlatılan ve 2012 yılına kadar kentin sera gazı emisyonunun Kyoto Protokolü'yle uyumlu olarak 1990 düzeyinin %7 altına çekilmesini öngören "İklim Eylem Planı"dır (*Climate Action Plan*). Yine Nickels'in girişimiyle ortaya çıkan "Birleşik Devletler Belediye Başkanları İklim Koruma Anlaşması'nı (*U.S. Mayors Climate Protection Agreement*) imzalayan birçok belediye başkanı, kentlerinde sera gazı emisyonlarını hedeflenen düzeye indirmeyi taahhüt etmişlerdir. Çalışmada ele alınan bu örneklerin, yerel yönetimlerin iklim değişikliği ile mücadele konusundaki rolüne ışık tutması amaçlanmaktadır.

I- AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ VE KYOTO PROTOKOLÜ

Amerika Birleşik Devletleri'nin, sahip olduğu ekonomik ve siyasal güç nedeniyle uluslararası çevre koruma anlaşmalarının hazırlanmasında ve uygulanmasında önemli bir aktör olma potansiyeli söz konusudur. Ancak çokuluslu şirketlerin sınıraşan ekonomik ilişkileri, ABD'nin iklim değişikliği sorununda olduğu gibi kimi uluslararası çevre politikalarının müzakere sürecinde fiili bir veto yetkisine sahip olduğu yorumuna da yol açmaktadır (Falkner, 2001:157-158).

Kyoto Protokolü müzakere sürecini, dönemin Başkan Yardımcısı Al Gore'un da katılımıyla yürüten Clinton yönetimi, Kasım 1998'de Protokolü imzalamış ancak onay için Senato'ya sunmamıştır. Senato, 1997'de Kyoto Protokolü'nün sonuçlandırılmasından kısa bir süre önce Amerikan ekonomisine zarar verecek ve gelişmekte olan ülkelerin emisyon indirim yükümlülüklerine tam olarak katılımını sağlamayacak bir protokole onay verilmeyeceğini açıklayan Byrd-Hagel Kararı'nı kabul etmiştir (Sprinz ve Weiss, 2001:78). ABD'nin Kyoto Protokolü'nü onaylamaktan kaçınmasının gerekçesi, öngörülen yükümlülüklerle karbon yutaklarını¹ da hesaba katarak ve özellikle gelişmekte olan ülkelerle emisyon ticareti yaparak ulaşmak isteğinin müzakere sürecinde kabul görmemesidir. Ekonomisi ve yurttaşlarının yaşam alışkanlıkları büyük ölçüde fosil yakıt tüketimine dayanan ABD'nin, Kyoto hedeflerine ulaşabilmesi için, Protokolün ilk yükümlülük dönemi olan 2008–2012 sonunda emisyonunu 2012 için tahmin edilen düzeyin %35 altına indirmesi gerekecekti. ABD yönetimi, ülkede kullanılan ileri teknoloji nedeniyle, enerji üretiminde sağlanacak etkinliğin maliyetinin yüksek olacağını, bunun yerine gelişmekte olan ülkelerde emisyon indirimleri sağlamanın çok daha ucuza mal olacağını ileri sürerek, Kyoto Protokolü'nün “karbon ticareti”, “temiz kalkınma mekanizması” ve “ortak uygulama” esneklik mekanizmalarının sınırsız kullanımını savunmaktaydı (Ulueren, 2001; Murphy, 2001:647).

2001'de göreve gelen George W. Bush yönetimine göre Kyoto Protokolü, ABD ekonomisine kabul edilemeyecek yükler getiren ve gelişmekte olan ülkeler sorumluluk almadığı için işlevsel olmayan bir anlaşmaydı. Bu gelişmeler sonucunda iklim değişikliğiyle mücadelede bağlayıcı uluslararası bir anlaşma yerine bilimsel araştırma ve teknolojik gelişmeye ağırlık verilmesini savunan ABD yönetimi, küresel ısınma ile mücadele yükümlülüğünü sadece gelişmiş ülkelere getirdiği, başta Çin ve Hindistan olmak üzere gelişmekte olan ülkeleri söz konusu yükümlülüğe ortak kılmadığı gerekçesi ile Mart 2001'de Kyoto sürecinden çekildiğini ilan etmiştir (Schreurs, 2004:208). Kyoto Protokolü'nü onaylamayı reddeden George W. Bush yönetimine göre, gelişmekte olan ülkelerin de sera gazı emisyonları hızla artmaktadır ve onları dışlayan bir iklim rejiminin

¹ BMİDÇS'de, bir sera gazını ya da bunlara kaynaklık eden maddeleri atmosferden uzaklaştıran herhangi bir süreç, işlem, faaliyet ya da mekanizma yutak olarak adlandırılmaktadır. Örneğin, fotosentez yoluyla karbondioksit uzaklaştıran ormanlar ve bitkiler başlıca yutakları oluşturlar.

etkili olması söz konusu değildir. Bunun yanı sıra, ABD tarafından uzun vadeli bir sorun olarak görülen iklim değişikliğinin önlenemeyeceği, bu konunun insanların adaptasyonu ve teknolojik yenilikler çerçevesinde ele alınması gerektiği de ifade edilmektedir (Faure ve Vig, 2004:358).

4 Kasım 2008’de gerçekleşen seçim sonucunda ABD Başkanı seçilen Barack Obama ise henüz senatörken, fosil yakıtı bağımlı ABD ekonomisinin çevre üzerindeki etkisine değinmiş, Beyaz Saray dışında neredeyse her bilim insanının iklim değişikliğinin gerçek ve ciddi bir sorun olduğuna ve süregiden karbondioksit emisyonları nedeniyle bu sürecin hızlandığına dair uyarılarını dile getirmiştir. Bush yönetiminin enerji politikalarını; büyük petrol şirketlerine verilen sübvansiyon ve petrol arama alanlarını genişletirken alternatif enerji kaynaklarına yapılan sembolik yatırımlar nedeniyle eleştiren Obama, ABD’nin dünya petrol rezervlerinin %3’üne sahip olduğu halde dünya petrolünün %25’ini kullandığını ifade etmektedir. Seçim kampanyasında ABD’nin sera gazı emisyonlarını 2020’de %15; 2050’de ise %80 oranında azaltması gerektiğini açıklayan Obama, elektriğin 2012’de %10; 2025’te ise %25 oranında yenilenebilir kaynaklardan sağlanması hedefini de vurgulamıştır. Ciddi bir ekonomik krizle karşı karşıya bulunan ülkede, yenilenebilir enerji kaynaklarına yapılacak yatırımlarla yeni iş sahaları yaratılması; yabancı petrole olan bağımlılığın temiz enerji alternatifleriyle azaltılması; gelecek on yıl içerisinde alternatif yakıtlara 150 milyar dolar yatırım yapılması; kamu binalarına güneş panelleri yerleştirilmesi; ev ve işyerlerinin enerji verimliliği için teknolojik olarak yenilenmesi çalışmalarına kredi sağlanması; toplu taşıma projelerinin güçlendirilmesi gibi adımlar da beklentiler arasında yer almaktadır (Obama, 2006:168-169; Goldenberg, 2009). Ancak Aralık 2009’da gerçekleşen Kopenhag Konferansı’nda ABD, Kyoto sonrası dönem için uluslararası alanda yükümlülük üstlenmekten yine kaçınmıştır.

Öte yandan, konunun önemi ve uluslararası kamuoyunun tepkisi, iklim değişikliğinin ABD’de özellikle Bush yönetimi döneminde federal düzeyde olmasa da kent ve eyalet yönetimleri tarafından ele alınmasına yol açmıştır. Örneğin Rabe (2002), yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı ya da sera gazı emisyon miktarlarının zorunlu bildirişi gibi federal düzeyde tartışmalı olan birçok uygulamanın, kimi eyaletler tarafından kabul edilmiş olduğunu ifade etmektedir. İklim değişikliği ile mücadele konusunda eyalet ve kent yönetimlerinin federal hükümetten daha etkin ve yaratıcı bir şekilde çalışmasının temelinde; elektrik, su, doğal gaz, ulaşım, hava kalitesi ve katı atık yönetimi gibi sera gazı emisyonunu doğrudan etkileyen hizmetlerin sunumu ve denetiminde yerel yönetimlerin daha fazla söz sahibi olması yatmaktadır (DiPeso, 2004:112). Bu yaklaşımın önemli örneklerinden birisi, Seattle Belediye Başkanı Greg Nickels’in Şubat 2005’te başlattığı iklim değişikliği ile mücadele girişimidir.

II- SEATTLE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İLE MÜCADELE GİRİŞİMİ

Amerika Birleşik Devletleri’nin kuzeybatısında, Pasifik Okyanusu kıyısında ve Kanada sınırında yer alan Washington Eyaleti’nin en önemli ticaret,

endüstri, balıkçılık, turizm ve sanat merkezlerinden biri olan Seattle kenti ve genel olarak Kuzeybatı Pasifik Bölgesi için iklim değişikliği; kışın sel baskınları, yazın kuraklık, artan orman yangınları, eriyen buzullar ve azalan kar örtüsü anlamına gelmektedir. Enerji ve sağlık harcamalarında artış, somon miktarında azalma, tarım üretiminde düşüş, doğal afetlerin ve orman yangınlarının yol açacağı maddi zarar temel ekonomik etkiler olarak belirlenmiştir (Niemi vd., 2009). Bölge ve kent ekonomisinin yanı sıra, insanların yaşam kalitesinin de iklim değişikliğinden olumsuz yönde etkileneceği öngörülmektedir. Bu nedenle 2005 yılında Seattle Belediye Başkanı Greg Nickels, kentin sera gazı emisyonunun Kyoto Protokolü'nde kabul edilen %7 oranında azaltılmasını hedefleyen bir girişim olan İklim Eylem Planı (*Climate Action Plan*) girişimini başlatmıştır.

İklim Eylem Planı'nın hazırlık çalışmaları Yeşil Kurdele Komisyonu (*Green Ribbon Commission*) tarafından gerçekleştirilmiş ve Komisyonun raporu Eylem Planı'nın temelini oluşturmuştur. Bu çalışmaların yanı sıra; özel sektörü, kamu kurumlarıyla birlikte sürece dahil eden Seattle İklim Ortaklığı (*Seattle Climate Partnership*) ve ABD'deki diğer kentlerin belediye başkanlarını da benzer emisyon indirim hedefleri gerçekleştirmeye davet eden Birleşik Devletler Belediye Başkanları İklim Koruma Anlaşması (*U.S. Mayors Climate Protection Agreement*) da yerel yönetimlerin iklim değişikliği ile mücadelede üstlendikleri role örnek oluşturmaktadır.

A- Yeşil Kurdele Komisyonu

Şubat 2005'te Seattle Belediye Başkanı Greg Nickels tarafından kurulan ve kentin önde gelen özel sektör, kamu yönetimi ve sivil toplum temsilcilerinin görev aldığı Yeşil Kurdele Komisyonu'nun amacı; Belediye Başkanı'na iklim değişikliğiyle mücadelede Seattle kentine uluslararası liderlik sağlayacak politika ve programlar önerirken, yurttaşların yaşam kalitesini de yükseltmek olarak ifade edilmiştir (Green Ribbon Commission, 2005).

İklim Eylem Planı için hazırlık komisyonu niteliği taşıyan Yeşil Kurdele Komisyonu, Mart–Aralık 2005 tarihleri arasında gerçekleştirdiği toplantılar sonucunda, çeşitli alanlarda uzmanlardan oluşan çalışma gruplarının verilerini de değerlendirerek bir rapor hazırlamıştır. Ölçüm (*Metrics*) Alt Komitesi, kentin küresel ısınmaya katkısının ölçülmesi için gereken verilerin belirlenmesiyle görevlendirilmiştir. Kentin 2002 yılında hazırlanan ilk sera gazı emisyon envanterini temel gösterge olarak alan alt komite; kişi başı enerji kullanımı, araçların kat ettiği mil, geri dönüşüm programının emisyon indirimine etkisi gibi konularda da veri toplamıştır. Enerji Alt Komitesi, enerji sektöründen kaynaklanan emisyonların azaltılması için faaliyet planı ve stratejiler hazırlarken, Ulaşım Alt Komitesi ve Taşımacılık Alt Komitesi aynı çalışmayı bu alanlardan kaynaklanan emisyonlar için gerçekleştirmiştir. Eğitim Alt Komitesi ise, kent halkının sera gazı emisyonunun azaltılmasında daha fazla rol oynaması için etkili eğitim programları ve sosyal dayanışma stratejileri belirlemekle görevlendirilmiştir (Green Ribbon Commission Expert Working Groups).

Yeşil Kurdele Komisyonu'nun kent yönetimine sunduğu raporda, kentin iklim değişikliği ile mücadelesini güçlendirecek politika ve eylem önerilerine yer

verilmiştir. Kyoto hedefine ulaşmak için Seattle'da sera gazı emisyonunun 1990 yılına göre 683.000 ton azaltılması gerektiği, bu miktarın ise yaklaşık 148.000 aracın trafikten çekilmesine eşdeğer olduğu ifade edilmektedir (Green Ribbon Commission, 2006:4). Raporda ulaşım, yakıt verimliliği ve enerji verimliliği olmak üzere üç doğrudan eylem alanı önerilmektedir.

(i) Raporda önerilen ilk doğrudan eylem, ulaşım sistemiyle ilgilidir. Seattle'da yaşayanların ulaşım için otomobillere olan bağımlılıklarının azaltılmasıyla 170.000 ton sera gazı emisyon indirimi sağlanabileceği vurgulanmaktadır. Bunun için ilk aşamada toplu ulaşım hizmetlerinin yaygınlaştırılması gerektiği ifade edilmekte, var olan sistem iyileştirilirken yeni ve yoğunluk taşıyan güzergâhlar için ulaşım altyapısının sağlanması önerilmektedir. Şehir merkezi ve banliyöler arasında transit ulaşımın verimliliği de yükseltilmelidir. Ulaşım ile ilgili ikinci aşama, bisiklet ve yaya yollarının çoğaltılmasıdır. Özellikle şehir merkezinde bisiklet kullanıcıları için güvenli yollar ve park alanları geliştirilmeli; okul bölgeleri gibi öncelikli alanlarda yaya geçitleri ve kaldırımlar iyileştirilmeli, konuyla ilgili bir master plan hazırlanmalıdır. Özel araç trafiğini azaltıp, toplu taşıma araçlarının kullanılmasını teşvik edecek bir diğer öneri ise bölgesel paralı yolların oluşturulmasıdır. Benzer şekilde, şehir merkezinde otopark vergisinin yükseltilmesi de bir diğer seçenek olarak Komisyon raporunda önerilmektedir. Bu sayede elde edilecek gelirin, transit ulaşım hizmetleri ile yürüyüş ve bisiklet yollarının finansmanı için kullanılabilmesi ifade edilmektedir. Ulaşım ile ilgili son öneri, şehir merkezine ve iş bölgelerine yürüme mesafesinde yerleşim alanlarının oluşturulmasıdır (Green Ribbon Commission, 2006:8-10). Görüldüğü gibi, söz konusu öneriler, kentin en önemli sera gazı emisyon kaynağı olan ulaşımın, özel araçlar yerine etkin bir toplu taşımacılık sistemi ile sağlanmasını ön plana çıkartmaktadır.

(ii) Yeşil Kurdele Komisyonu'nun raporunda ikinci doğrudan eylem önerisi, yakıt verimliliğinin ve biyoyakıt kullanımının artırılarak 200.000 ton sera gazı emisyonu indirimine gidilebileceğidir. Kentte kayıtlı 400.000 aracın bulunduğunu ifade eden rapora göre, biyoyakıt gibi çevre dostu yakıt alternatifleri teşvik edilmeli, taşıtların yakıt verimliliği yükseltilmelidir. Önemli bir taşımacılık merkezi olan kentin; karayolu taşımacılığı, liman işletmeleri ve demiryollarından kaynaklanan emisyonların azaltılması amacıyla teknik ve altyapı yatırımları desteklenmelidir (Green Ribbon Commission, 2006:12-14).

(iii) Üçüncü doğrudan eylem alanı, konutlarda ve işyerlerinde enerji verimliliğinin artırılması ve temiz yakıtların kullanılması yoluyla 316.000 ton sera gazı emisyon indiriminin sağlanmasıdır. Enerji tasarrufu ve yenilenebilir enerji kaynaklarının teşvik edilmesi; doğal gaz verimliliğinin artırılması; yeni yapıların enerji verimliliğine uygun olarak inşasını sağlayacak yasal düzenlemeler yapılması önerilmektedir (Green Ribbon Commission, 2006:16-17).

Raporda açıklanan doğrudan eylem alanlarının yanı sıra yer verilen genel politika önerilerinden ilki ise Seattle'ın iklim değişikliği ile mücadelede bölgesel ve ulusal liderlik rolünün güçlendirilmesidir. Yeşil Kurdele Komisyonu'nun raporuna dayanarak hazırlanan İklim Eylem Planı'nın kent yönetimi tarafından

geliştirilmesi, uygulanması ve sürekli olarak izlenmesi; halkın kampanyalarla bilinçlendirilerek çözüm arayışlarına katılımın teşvik edilmesi; özel sektörün de emisyon indirim sorumluluğu alacağı Seattle İklim Ortaklığı'nın oluşturulması; emisyon ticareti gibi mekanizmalar için Washington Eyaleti ve King County Bölge Yönetimi'yle işbirliğine gidilmesi; tüm ülkede belediye başkanlarına çağrıda bulunarak bir iklim koruma anlaşmasının yürürlüğe girmesi yönünde çalışmalar gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir. İkinci politika önerisi ise, iklim değişikliği ile mücadelede kararlılığın sürdürülmesidir. Bunun için ise, Komisyon raporunun hayata geçirilerek İklim Eylem Planı'nın başarıyla uygulanması için gereken kaynakların tahsis edilmesi; finansman ve fonlar için bütçeden pay ayrılması; vergilerin bir bölümünün ve gönüllü katkıların ilgili fonlara aktarılması; gelişmelerin düzenli olarak rapor edilmesi ve halka geri bildirim sağlanması; sera gazı emisyon envanterinin üç yılda bir yenilenmesi önerilmektedir (Green Ribbon Commission, 2006:18-20).

Yeşil Kurdele Komisyonu tarafından hazırlanan bu rapor, Seattle Belediyesi'nin; diğer kamu kurumları ve özel sektörün etkili işbirliğiyle, kent halkının da desteğini alarak emisyon indirimi sağlayacak politikaları uygulayabileceğini öngörmektedir. Bu çalışmada yer verilen diğer projeler, yani kentin iklim değişikliği ile topyekûn mücadelesini hedefleyen İklim Eylem Planı, özel sektörün bu süreçteki rolünü belirleyen İklim Ortaklığı ve ABD'deki diğer kentlerin belediye başkanlarını da bu platformda yer almaları için davet eden İklim Koruma Anlaşması, temelde Yeşil Kurdele Komisyonu'nun bu detaylı raporuna dayanmaktadır.

B- Seattle İklim Eylem Planı

Eylül 2006'da Belediye Başkanı Greg Nickels tarafından açıklanan İklim Eylem Planı'na göre Seattle kentinin sera gazı emisyonunda 2012 yılına kadar 680.000 ton indirimle gidilmesi planlanmaktadır. Kentin en önemli emisyon kaynakları; ulaşım ve ısınma amaçlı kullanılan fosil yakıtlar olarak saptanmıştır. Yeşil Kurdele Komisyonu'nun raporunda yer verilen öneriler, İklim Eylem Planı'nda emisyon indirim hedefine ulaşılabilmesi için gerçekleştirilmesi gereken öncelikli eylemlere dönüştürülmüştür. Özellikle toplu ulaşım, binalarda enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılması için altyapı sistemlerinin yenilenmesi ve düzenlenmesi sonucunda, kentin iklim değişikliği ile mücadelede önemli bir yol kat edeceği ifade edilmektedir (City of Seattle, 2006).

Washington Üniversitesi'nden iki atmosfer bilimci tarafından Temmuz 2007'de Seattle Belediye Meclis Toplantısı'nda sunulan rapora göre, Seattle İklim Eylem Planı, gelecekteki daha yüksek indirim oranları için bir ilk adım olarak değerlendirilmektedir. Küresel projeksiyonlara göre Seattle'ın da yer aldığı Kuzeybatı Pasifik Bölgesi'nin, rüzgâr ve okyanus akıntıları nedeniyle diğer bölgelere oranla daha hızlı ısınmasının beklendiğini vurgulayan araştırmacılar, ulaşım sisteminin kentin en önemli emisyon kaynağı olduğunu ifade

etmektedirler. Belediye Kapsamlı Planı'nda² iklim değişikliği ile ilgili gelişmelere de yer verilmektedir. Örneğin, Belediye Meclisi Kentsel Planlama ve Kalkınma Komitesi Başkanı'nın önerilerine göre Seattle'ın sera gazı emisyonlarının, gelişmiş ülkelerin 2050'ye kadar %80 emisyon indirimi hedefiyle uyumlu olarak, 2024 yılına kadar 1990 seviyesinin %40 altına çekilmesi gerekmektedir. Bunun yanı sıra, özel mülkiyete ait binalarda standart emisyon oranlarının belirlenmesi; Belediye'nin yeni inşaatlarında ve bina yenileme projelerinde minimum fosil yakıt tüketiminin sağlanması ve yenilenen Belediye binalarının mümkün olduğunca maliyet etkin, enerji verimliliğine ve çevreci uygulamalara sahip olması; yeni Belediye binalarında fosil yakıt kullanımının 2010'da %60, 2015'te %70, 2020'de %80, 2025'te %90 oranında azaltılması ve 2030'da yeni binalarda fosil yakıt kullanımının tamamen bırakılarak karbonsuz hale dönüşmesi de önerilmektedir (Seattle City Council, 2007).

Seattle İklim Eylem Planı yıllık raporlarla güncellenmektedir. İklim Eylem Planı'nın 2009 yılına ait İlerleme Raporu'nda, kentin nüfusunun 1990'dan beri %16 oranında artmasına karşın 2008 sera gazı emisyonlarının 1990 düzeyinin %7 altında olduğu, böylece Kyoto hedefine ulaşıldığı ifade edilmektedir (Tablo 1). Böylece Seattle İklim Eylem Planı'nın Yeşil Kurdele Komisyonu tarafından hazırlanan raporla uyumlu bir şekilde ilerlediği ve birincil hedef olan %7 emisyon indiriminin sağlandığı görülmektedir. Bunun yanı sıra, kişi başı emisyonlarda yaklaşık %20 oranında bir azalma hesaplanmaktadır.

Raporda bu stratejinin en önemli unsurlarından biri olarak, kentte toplu taşıma seçeneklerinin geliştirilmesi; bisiklet ve yaya yollarının çoğaltılması sayesinde daha çevreci bir ulaşım altyapısının kurulması gösterilmektedir. Öte yandan kamu kurumlarının taşıt filolarına hibrit ve elektrikli araçların dahil edilmesi; temiz yakıt alternatiflerinin kullanılması; binalarda ve altyapı hizmetlerinde güneş enerjisi gibi temiz enerji seçeneklerinin de kullanılması; kentin elektrik hizmetlerini sağlayan Seattle City Light kuruluşu aracılığıyla enerji tasarrufu programlarının hayata geçirilmesi; yeni binalarda enerji verimliliğini %30 oranında artıracak düzenlemelerin kabul edilmesi de emisyon indirimini sağlayan gelişmeler arasında sayılmaktadır. Raporda, Belediyenin öncülük ettiği bu gelişmelerin yanı sıra, kent halkının ve işletmelerin de karbon ayak izlerini azaltmak için bu sürece destek verdiği vurgulanmıştır (City of Seattle Office of Sustainability and Environment, 2009).

² Seattle Belediyesi tarafından ilk olarak 1994'te hazırlanan ve kentin, yurttaşların sahip oldukları değerleri koruyacak şekilde nasıl büyüyebileceğini ele alan 20 yıllık Kapsamlı Plan (*Comprehensive Plan*) her yıl güncellenmektedir.

Tablo 1. Seattle Kenti Sera Gazı Emisyonları (CO₂ eşdeğer ton)

Sektörler	1990	2005	2008	Değişim Oranı (%) 1990-2008
ULAŞIM	3,947,000	4,062,000	4,242,000	% 7
Karayolu	2,440,000	2,566,000	2,707,000	% 11
Denizyolu ve Demiryolu	278,000	300,000	291,000	% 5
Havayolu	1,229,000	1,196,000	1,244,000	% 1
BİNALAR	1,609,000	1,411,000	1,470,000	- % 9
Konut	735,000	606,000	613,000	- % 17
Ticari	874,000	805,000	857,000	- % 2
SANAYİ ve DİĞER	1,720,000	1,413,000	1,200,000	- % 30
Operasyonlar	524,000	463,000	366,000	- % 30
Süreçler	1,019,000	853,000	749,000	- % 26
Atık	177,000	97,000	85,000	- % 52
KARBON DENKLEŞTİRME³		-216,000	-143,000	
Seattle City Light tarafından sağlanan		-216,000	-143,000	
TOPLAM EMİSYONLAR	7,280,000	6,670,000	6,770,000	- % 7

Kaynak: City of Seattle Office of Sustainability and Environment, 2009:18.

2009 İlerleme Raporu'nda kentte kullanılan özel araçlar ve karayolu taşımacılık sistemi toplam emisyonların %40'ını oluşturduğu ve hâlâ 1990 seviyesinin üzerinde olduğu, bu nedenle İklim Eylem Planı'nı başarıyla ulaştırabilmek için en önemli girişimlerin bu alanda sürdürüldüğü ifade edilmektedir. Bu çerçevede, bisiklet ve yaya yolu altyapısı yenilenmiş ve yaygınlaştırılmış, otobüs ve tramvayın yanı sıra hafif raylı sistem de daha fazla semti içerecek şekilde genişletilmiştir. Yayaların güvenliğini artıracak ve yürüyüş yollarının daha kullanışlı olmasını sağlayacak Yaya Ulaşımı Master Planı 2009'da kabul edilmiştir. On yıl süreli Bisiklet Yolları Master Planı ise 2007'de yürürlüğe girmiş ve 2009 yılı içerisinde bisiklet kullanımının daha güvenli, kolay ve tercih edilebilir olmasını sağlayacak şekilde geliştirilmiştir. Otobüs kullanımında 2005'ten beri %20 artış yaşanırken, hafif raylı sistemin geliştirilerek 2023'te 55 mile çıkarılması hedeflenmektedir. Yine 2023'te Seattle'in da yer aldığı Puget

³ Karbon Denkleştirme (*Carbon Offsets*), emisyonları doğrudan azaltmaya ek veya alternatif olarak, uyum amaçlarına veya kurumsal amaçlara ulaşmak amacıyla proje bazlı faaliyetlerden elde edilen emisyon azaltım kredileri olarak tanımlanmaktadır (T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı).

Sound Bölgesi'ndeki işyerlerinin %85'inin, konutların ise %70'inin demiryolu transit sistemi ile ulaşılabilir olması bir diğer hedef olarak belirtilmiştir (City of Seattle Office of Sustainability and Environment, 2009:2-6).

Toplumun emisyon indirimi sağlayacak projelere katılımı artarken, otobüs ve raylı sistem bağlantı noktaları aracılığıyla toplu ulaşım sisteminin özel araçlara tercih edilmesi sağlanmaya çalışılmaktadır. Ancak, gereken emisyon indiriminin yalnızca toplu taşıma seçeneklerinin çoğaltılmasıyla hayata geçirilemeyeceği vurgulanan 2009 İlerleme Raporu'nda, özel araçlar ve taşıt filolarında biyoyakıt gibi temiz yakıt alternatiflerinin, elektrikli otomobiller gibi yeni teknolojilerin kullanımını artırmak ve yakıt verimliliğini yükseltmek gerektiği ifade edilmektedir. Bu bağlamda ulaşım alanında sağlanan bir diğer gelişme, elektrikli otomobil teknolojisinin kentte yaygınlaşması için gerçekleştirilen yatırımlardır. Bu araçlarda kullanılacak elektriğin Seattle City Light tarafından karbon-nötr⁴ bir şekilde temiz hidroenerji şeklinde üretilmesi planlanmaktadır. Bunun yanı sıra, Belediye'nin taşıt filolarında bir yılda %13 emisyon indirimi sağlanmış ve Belediye'ye bağlı birimlerde fosil yakıt kullanımının yıl içerisinde %3 oranında azaltılması yönünde de anlaşmaya varılmıştır (City of Seattle Office of Sustainability and Environment, 2009:7-8).

Kentin sera gazı emisyonlarının %20'si konut ve işyerlerinde kullanılan enerjiden kaynaklanmaktadır. Bu yüzden Belediye Yönetimi, kentte var olan binaların ve yeni inşa edilecek olanların enerji verimliliğinin artırılmasına öncelik vermektedir. Aydınlatma, ısıtma, soğutma ve yalıtım seçeneklerinin en az emisyonu yol açacak şekilde tasarlanması ve uygulanması önem taşımaktadır. 2009 İlerleme Raporu'nda bu konudaki çalışmalar da açıklanmaktadır. Örneğin, bir pilot proje olarak, ilk etapta 5000 ev sahibine, evlerin enerji kullanımı ve karbon emisyonunun Seattle ortalaması ve İklim Eylem Planı hedeflerine uygunluğunu gösteren Enerji Performans Skoru'nun (EPS) ölçülmesi için denetleme hizmeti sunulacaktır. EPS'nin emlak piyasası için sürekli ve standart bir veri olması planlanmaktadır. Bunun yanı sıra, Belediye kendi binalarında da enerji verimliliğinin sağlanması hedefine yönelik çalışmaktadır (City of Seattle Office of Sustainability and Environment, 2009:9-11).

Sonuç olarak 2009 İlerleme Raporu'nda yer verilen tüm bu gelişmeler ve proje örnekleri değerlendirildiğinde, İklim Eylem Planı'nda hedeflenen emisyon indiriminin sağlanması konusunda ilgili sektörlerin sorumluluk aldığı, kent halkının bu sürece katılım gösterdiği, ileriye yönelik hedefler için de planlamaların sürdürüğü ifade edilebilir.

C- Seattle İklim Ortaklığı

Yeşil Kurdele Komisyonu, kentin iklim değişikliği ile mücadele projelerinden biri olarak, Seattle Bölgesi'ndeki işyerlerinin ve şirketlerin kendi

⁴ Karbon Nötrlük (*Carbon Neutral*), bir faaliyetin, konutun, işletmenin veya kuruluşun hiçbir net sera gazı emisyonundan sorumlu olmadığını gösterir. Emisyonlar enerji verimliliği, yenilenebilir enerji kullanımı gibi yollarla azaltılarak ve daha sonra sıfır net emisyonu ulaşılabilmek amacıyla kalan emisyonlar için denkleştirme birimleri satın alınarak karbon nötrlük elde edilebilir (T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı).

emisyonlarını azaltmalarını sağlayacak gönüllü bir anlaşma hazırlanmasını önermiştir. Böylece ortaya çıkan Seattle İklim Ortaklığı, kent yaşamında etkili ve önemli rol oynayan şirketleri, kurumları, üniversiteleri ve belediye yönetimini; çalışanlar, bayiler ve müşterileri ile birlikte karbon emisyonlarının azaltılması için işbirliğine çağırılmaktadır. Bu girişimin üyeleri arasında Seattle Belediyesi, King County Bölge Yönetimi, Seattle Liman Yönetimi, Washington ve Seattle Üniversiteleri ile birlikte birçok kamu kurumu, şirket ve işletme de yer almaktadır. Bu çalışmanın tamamlandığı Haziran 2010 tarihi itibarıyla 12'si kurucu olmak üzere toplam 170 üyeye sahip Seattle İklim Ortaklığı Anlaşması'nın maddeleri şu şekilde özetlenebilir (Seattle Climate Partnership Agreement):

(i) *İklim değişikliğinin, kurum ya da şirketlerin uzun vadeli varlığı ve ekonomik değeri üzerindeki olası etkilerini değerlendirerek, sera gazı emisyonlarından kaynaklanan işletme riskinin en aza indirilmesi ve emisyonların azaltılmasından doğacak ekonomik fırsatların artırılması için stratejik kararların alınması yönünde çalışmak.*

(ii) *Ortaklığa katılan kuruluşların kendi sera gazı emisyonlarının azaltılması için;*

– *Hizmet ve etkinliklerden, satın alınan enerjiden, çalışanların işe gidip gelirken günlük ulaşımından, iş seyahatlerinden ya da diğer dış kaynaklı aktivitelerden kaynaklanan emisyonların envanterini çıkartmak; riski azaltıp ekonomik fırsatları artıran indirim hedefleri koymak; bu hedefleri gerçekleştirebilmek için eylem planı hazırlamak; sağlanan gelişmeleri kayda alıp diğer katılımcılarla paylaşmak.*

– *Tesis ve binalardan kaynaklanan sera gazı emisyonlarının azaltılması ve yenilenebilir enerji kaynaklarının geliştirilerek kullanımının artırılması amacıyla yeni yapılan ya da yenilenen tesisleri enerji verimliliği sağlayacak şekilde inşa etmek; enerji verimliliği sertifikasına sahip ofis cihazları satın almak; çalışanları, bayileri ve müşterileri enerji tasarrufu konusunda teşvik etmek; enerji ve su verimliliğini artıracak girişimler için ne tür mali teşvikler bulunduğunu öğrenmek; kentin elektrik ve diğer altyapı hizmetlerini sunan kurum ve şirketlere danışmak.*

– *Taşıt filolarından ve ekipmandan kaynaklanan sera gazı emisyonlarını azaltmak için filoların yakıt verimliliğini yükseltmek; araçların yaptığı ortalama mil miktarını azaltmak; temiz yakıt ve araç alternatiflerinin kullanımını artırmak, aracı ve bayilerin kendi filolarını çevreci hale getirmelerini sağlamak.*

– *Diğer operasyonel eylemlerden kaynaklanan emisyonları azaltmak için atıkların azaltılmasını ve geri dönüşümü teşvik etmek; inşaatlarda iklim dostu malzeme kullanmak; yeni inşaatlarda ve eski binaların yenilenmesinde çevreci bina standartlarını desteklemek.*

– Sera gazı emisyonlarının azaltılması için önemli pozisyonlardaki çalışanları eğitmek.

– Kurum içi eğitim programlarıyla tüm çalışanları, aracıları, bayileri ve müşterileri emisyon indirimi konusunda teşvik etmek.

(iii) Seattle İklim Ortaklığı'nın diğer katılımcılarıyla elbirliği içerisinde, bireysel ya da kolektif eylemler gerçekleştirerek Kyoto Protokolü'nün 2012'ye kadar sera gazı emisyonlarını 1990 düzeyinin %7 altına çekme hedefine (en az 680.000 ton azaltım) ulaşılmasını sağlamaya çalışmak. Bu çabaların Belediye Başkanı Nickels'in Yeşil Kurdele Komisyonu'nun önerileri ile genel olarak uyumlu olması için:

– İşe geliş gidiş kaynaklı sera gazı emisyonlarının azaltılması için, araç paylaşımı [carpooling] ve toplu taşıma araçlarının kullanımı gibi seçenekleri desteklemek; bisiklet kullanımının artırılması amacıyla çalışanlar için güvenli park yerleri sağlamak; telekonferans gibi iletişim teknolojilerini yaygınlaştırmak.

– Toplumun hareket geçirmek için geniş tabanlı kampanyalar geliştirmek ve uygulamak.

– Biyoyakıt kullanımını desteklemek.

– Doğal gazdan sağlanan enerjinin depolanma süresini artırmak.

– Uygun durumlarda, katılımcıların sera gazı emisyonlarını ve maliyetlerini azaltabilmeleri için müşterek satın alma girişimlerini sağlamak.

– Uygun durumlarda, politika değişikliklerini ya da fon taleplerini eyalet, bölgesel, federal düzeyde müşterek olarak savunmak.

(iv) Seattle İklim Ortaklığı'nı geliştirip güçlendirmek için:

– Katılımı artırmak amacıyla ortaklığı güçlendirme stratejisi geliştirmek ve uygulamak.

– Teknik yardım programı dahil olmak üzere, ortaklık hizmetlerini geliştirmek ve uygulamak.

– Network toplantıları, teknik yardım çalıştayları gibi ortaklık etkinliklerine katılımı sağlamak.

– Gelişmeleri ve deneyimleri diğer katılımcılarla paylaşmak.

Seattle İklim Ortaklığı, kentin emisyon indirim hedefine ulaşılabilmesi için özel sektörün üstlenmesi gereken rolü detaylı bir şekilde göstermektedir. Bunun için işverenler ve çalışanlar hem faaliyette buldukları hizmet ya da üretim sektöründe, hem de günlük yaşamlarında daha çevreci tercihler kullanmaları yönünde teşvik edilmektedir. Aynı zamanda, iklim değişikliği ile mücadelenin ekonomik bir fırsat olarak görülmesi ve çevreyle dost yeni yatırım olanakları sunması sonucu, birçok işletme ve şirket, Seattle İklim Ortaklığı Projesi'ne ve Belediye tarafından gerçekleştirilen girişimlere desteğini sürdürmektedir.

D- Birleşik Devletler Belediye Başkanları İklim Koruma Anlaşması

Seattle Belediye Başkanı Nickels, Yeşil Kurdele Komisyonu'nun raporuna dayanarak, 2012 yılına kadar kentlerin sera gazı emisyonununun 1990 düzeylerinin %7 altına çekilmesi yönündeki Kyoto Protokolü'nün emisyon indirimi hedeflerine uyulması için diğer eyaletlerden kentlerin yöneticilerine de bir çağrıda bulunmuştur. Uzun yıllardır enerji üretimi, kullanımı ve çevresel etkileri konusunda çalışmalar sürdüren Birleşik Devletler Belediye Başkanları Konferansı (*The United States Conference of Mayors*)⁵, 2002'de Başkan Bush'u iklim değişikliği ile ilgili harekete geçmeye çağırmıştır (Gelbspan, 2005:107). Örgütün Haziran 2005'te gerçekleşen olağan toplantısında ise 141 belediye başkanı, Birleşik Devletler Belediye Başkanları İklim Koruma Anlaşması'nı imzalamıştır. Böylece anlaşmayı imzalayan kentlerin yöneticileri, iklim değişikliği ile mücadelede üç temel hedef belirlemişlerdir (The U.S. Mayors Climate Protection Agreement, 2005):

- (i) Kentlerin aşırı büyümesini önleyici toprak kullanım politikaları, kent ormanlarının restorasyonu, kamuoyunun bilgilendirilmesi için kampanyalar gibi birçok farklı çalışma gerçekleştirmek,
- (ii) Eyalet yönetimlerini ve federal hükümeti, ABD'nin Kyoto Protokolü hedefine ulaşmasını sağlayacak emisyon indirimlerini gerçekleştirecek politika ve programlar için harekete geçirmek,
- (iii) ABD Kongresi'ni, parti politikalarından bağımsız bir ulusal emisyon ticareti sisteminin kurulması ve sera gazı azaltım yasasının çıkartılması için harekete geçirmek.

Bu hedefleri gerçekleştirmek için Birleşik Devletler Belediye Başkanları İklim Koruma Anlaşması'nda öngörülen eylem ve politika alanları ise şunlardır (The U.S. Mayors Climate Protection Agreement, 2005):

- (i) *Kentsel sera gazı emisyonların envanterinin çıkarılması; indirim hedeflerinin belirlenmesi ve eylem planının hazırlanması.*
- (ii) *Kentlerin çok geniş alanlara yayılmasını önleyecek şekilde arazi kullanımına, açık alanlarının korunmasına, yürüyüş mesafesinde yerleşim alanlarının oluşturulması yönelik politikaların uygulanması.*
- (iii) *Bisiklet yolları, araç paylaşımı, toplu taşımacılık gibi ulaşım seçeneklerinin geliştirilmesi.*
- (iv) *Fosil yakıtlara alternatif temiz enerji kaynaklarının kullanımının artırılması için yenilenebilir enerji seçeneklerinin geliştirilmesi; çöp biriktirme alanlarında ortaya çıkan metan gazının ya da atıkların enerji üretimi için kullanılması gibi çalışmaların desteklenmesi.*

⁵ Birleşik Devletler Belediye Başkanları Konferansı, ABD'de nüfusu 30.000'den fazla olan kentlerin –ki bu sayı 1204'tür– belediye başkanları tarafından temsil edildikleri, parti bağlantısı olmayan, tarafsız bir örgüttür (The United States Conference of Mayors).

- (v) İnşaat yönetmeliklerinin değiştirilmesi, kamu binalarının aydınlatma gibi konularda teknolojik olarak yenilenmesi, çalışanların enerji tasarrufu için teşvik edilmesi gibi faaliyetlerle enerji verimliliğinin öncelikli hale getirilmesi.
- (vi) Belediyenin satın aldığı donanım ve cihazların enerji verimliliği sertifikalı olması.
- (vii) ABD Yeşil Bina Konseyi'nin (U.S. Green Building Council) uluslararası yeşil bina değerlendirme sistemi LEED⁶ ya da benzer sistemlerle sürdürülebilir bina uygulamalarının desteklenmesi.
- (viii) Belediyenin taşıt filosunda yakıt verimliliğinin artırılması, taşıt sayısının azaltılması, hareket halinde olmayan araçların boşta çalıştırılmamaları [anti-idling] konusunda çalışanların eğitilmesi, dizel araçların biyodizele dönüştürülmesi.
- (ix) Su ve atık su sistemlerinde pompa verimliliğinin artırılması, atık su kaynaklı metan gazının enerji üretimi için kullanılması.
- (x) Belediye hizmetlerinde ve toplumda geri dönüşüm oranının artırılması.
- (xi) Kentsel yeşil alanların korunması ve karbondioksit emisyonunun azaltılması için ağaçlandırma çalışmalarının teşvik edilmesi.
- (xii) Kamuoyunun, okulların, diğer idari birimlerin, meslek örgütlerinin, iş ve sanayi sektörünün bilgilendirilmesi.

Birleşik Devletler Belediye Başkanları Konferansı özellikle küresel iklimin korunması için yenilenebilir enerji kaynaklarına yatırım; iklim değişikliği ile mücadele konusunda ulusal düzenlemelerin yapılması; çevreci bina standartları, ulaşım ve taşımacılık seçeneklerinin hayata geçirilmesi için federal hükümete çağrıda bulunmaktadır. Bu nedenle 20 Şubat 2007'de Birleşik Devletler Belediye Başkanları Konferansı İklim Koruma Merkezi resmi olarak faaliyete başlamıştır. Merkez; belediye başkanlarına, kentlerinde sera gazı emisyonlarının azaltılmasına yönelik çalışmalarda gereksinim duyacakları rehberlik ve yardımı sağlamayı amaçlamaktadır. Belediye başkanları liderliğinde iş dünyası ve halkın, emisyon indirimini sağlayacak politikalara daha fazla destek verdiği ileri sürülmektedir (The U.S. Conference of Mayors Climate Protection Center).

Bu çalışmanın tamamlandığı Haziran 2010 tarihine kadar çeşitli eyaletlerden 1042 kentin belediye başkanları, imzaladıkları Birleşik Devletler Belediye Başkanları İklim Koruma Anlaşması ile sera gazı emisyonlarını hedeflenen düzeye indirmeyi kabul etmişlerdir. Bu kentlerde ikamet eden toplam nüfus 87.768.839 kişi olarak ifade edilmektedir. ABD'nin Temmuz 2010 tahmini

⁶ Enerji ve Çevre Tasarımında Öncülük (The Leadership in Energy and Environmental Design – LEED) Yeşil Bina Değerlendirme Sistemi, çevresel olarak sürdürülebilir yapılar için uygun standartları oluşturmak üzere ABD Yeşil Bina Konseyi tarafından 1998'de geliştirilmiştir. LEED sertifika sisteminde binalar; enerji tasarrufu, su kullanım etkinliği, karbondioksit emisyon oranı gibi çevresel niteliklere göre değerlendirilmektedir (www.yalitim.com, 2008; The U.S. Green Building Council).

nüfusu 310.232.863 olarak alındığında (CIA, 2010), Belediye Başkanları İklim Koruma Anlaşması'nın toplam nüfusun yaklaşık olarak %28,3'üne ulaştığı görülmektedir. Bu gelişme, Seattle İklim Eylem Planı'nın 2009 Değerlendirme Raporu'nda da Belediye Başkanı Nickels tarafından belirtilmekte, iklim değişikliği ile mücadele çabalarının tüm ülkeye yayılması ve federal düzeyde etki sağlaması hedefine Birleşik Devletler Belediye Başkanları İklim Koruma Anlaşması sayesinde bir adım daha yaklaşıldığı ifade edilmektedir (City of Seattle Office of Sustainability and Environment, 2009:1).

DEĞERLENDİRME

İklim değişikliği gibi küresel bir sorunla mücadelede yerel girişimler çok küçük ölçekli görülsede, çözümün bulunması için yerel yönetimlerin etkin bir şekilde bu sürece katılmaları büyük önem taşımaktadır (Osofsky, 2006:32). Bu nedenle Seattle Belediye Başkanı'nın başlattığı girişimin benzerleri, Sürdürülebilir Kentler Birliği (*Local Governments for Sustainability*), Uluslararası Belediye Başkanları İklim Değişikliği Konseyi (*World Mayors Council on Climate Change*) gibi örgütlenmeler aracılığıyla tüm dünyada görülebilmektedir.

İklim değişikliği sorununun yerel yönetimlerce ciddi bir şekilde ele alınması; kent yaşamı ve sunulan hizmetler açısından hem kamu kurumlarının hem de özel sektörün sorumluluk üstlenmesi; bireylerin ulaşım, ısınma, konut tercihlerini sera gazı emisyon oranlarını göz önünde bulundurarak yapmaları; çevreci düzenlemeler için yerel yönetimlerin fon ve finansman desteği bulabilmeleri daha büyük boyutlu adımlar için harekete geçilmesini kolaylaştırabilir. Kent planlamasında yeşil alanların, yaya ve bisiklet yollarının göz önünde bulundurulması; verimli toplu ulaşım hizmetlerinin temiz yakıt alternatifleriyle birlikte sunulması; binalarda güneş enerjisi gibi yenilenebilir kaynakların desteklenmesi yerel yönetimlerin bu konuda hayata geçirebileceği önemli uygulamalar olarak sıralanabilir. İnsanların yaşadıkları kent ölçeğinde bu tür emisyon azaltıcı önlemleri benimsemeleri, iklim değişikliği ile mücadelede gereken sorumluluğu üstlenmekten kaçınan merkezi yönetimlere de baskı sağlayacak bir unsur olabilir. Ekonomik büyüme gerekçesinin ardında sığınarak fosil yakıt kullanımını sürdüren ülkeler, kentler bazında hayata geçirilen temiz yakıt alternatiflerini, çevreci ulaşım seçeneklerini, yeşil yatırım olanaklarını değerlendirerek bu uygulamaları ulusal yasa ve düzenlemelerle yaygın hale getirebilirler.

Bu çalışmada incelenen Seattle örneğinde, Belediye Başkanı tarafından oluşturulan Yeşil Kurdele Komisyonu'nun raporunda dile getirilen önerilerin Seattle İklim Eylem Planı ve Seattle İklim Ortaklığı çerçevesinde hayata geçirilmeye çalışıldığı görülmektedir. İlk aşamada Kyoto Protokolü ile paralel şekilde %7 olarak açıklanan emisyon indiriminin kent ölçeğinde gerçekleştirilmesi, ulaşım ve enerji kullanımı konusunda temiz ve çevreci seçenekleri halka sunmak için gereken altyapı çalışmalarının hızla sürdüğünü göstermektedir. Bunun yanı sıra, yine amaçlandığı şekilde iklim değişikliği

konusunda toplumsal bilinç yaratılması ve kamuoyu oluşturulması yönündeki çalışmalar, kent halkının projelere katılım konusunda istekli olduğunun göstergesidir. Bu çalışmalar kentin hem kamu ve özel sektörünü, hem de sivil toplum örgütlerini bir araya getirmektedir. Öte yandan, iklim değişikliği ile mücadele çabalarının federal ölçeğe taşınması için diğer kentlerin belediye başkanlarının da kendi eylem planlarını hazırlama girişimleri, gerçekleşme sürecinde bir diğer hedef olarak kabul edilebilir. Ancak tüm bu gelişmelerin uzun vadede olumlu sonuçlarının sürmesi için çok daha yüksek emisyon indirim hedeflerine ulaşılması gerekmektedir.

Sonuç olarak bu çalışmada incelenen Seattle İklim Eylem Planı ve ilgili girişimlerin önemi, Kyoto sürecinde yükümlülük almayı reddeden merkezi yönetimlerin olumsuz tutumlarına karşın, yerel yönetimlerin iklim değişikliği ile mücadelede son derece etkin olabileceğinin bir örneğini oluşturmalarıdır. Ancak iklim değişikliği sorununun küresel anlamda çözüme ulaştırılması için özellikle gelişmiş ülke hükümetlerinin sorumluluk almaları ve merkezi yönetimler tarafından yerel yönetimlerin çözüm çabalarına gerek finansal, gerek teknolojik desteğin sağlanması zorunludur.

KAYNAKÇA

- ARIKAN, Yunus (2006), *Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi ve Kyoto Protokolü: Metinler ve Temel Bilgiler*, Ankara: REC Türkiye, <http://ttgv.org.tr/UserFiles/File/REC.pdf>, (24.05.2010).
- CIA, (2010), *The World Factbook*, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/us.html>, (21.06.2010).
- CITY OF SEATTLE (2006), *Seattle, A Climate of Change: Meeting the Kyoto Challenge Climate Action Plan*, http://www.seattle.gov/climate/docs/SeaCAP_plan.pdf, (11.06.2010).
- CITY OF SEATTLE OFFICE OF SUSTAINABILITY AND ENVIRONMENT (2009), *Seattle Climate Protection Initiative Progress Report 2009*, <http://www.seattle.gov/climate/docs/CPI-09-Progress-Report.pdf>, (11.06.2010).
- DIPESO, Jim (2004), "Climate Change and the States", *Environmental Quality Management*, 13(3), 111-116.
- FALKNER, Robert (2001), "Business Conflict and U.S. International Environmental Policy: Ozone, Climate, and Biodiversity". P.G. Harris (der.), *The Environment, International Relations and U.S. Foreign Policy* içinde, Washington DC: Georgetown Uni. Press.
- FAURE, M.G. ve VIG, N.J. (2004), "Conclusion: The Necessary Dialogue". N.J Vig ve M.G. Faure (der.), *Green Giants? Environmental Policies of the United States and the European Union* içinde, Cambridge: MIT Press.
- GELBSPAN, Ross (2005), *Boiling Point*, New York: Basic Books.
- GOLDENBERG, Suzanne (2009), "Energy and Emissions Top Obama's Green Tasklist", *Guardian*, <http://www.guardian.co.uk/environment/2009/jan/19/obama-environment>, (27.08.2009).
- GREEN RIBBON COMMISSION EXPERT WORKING GROUPS, <http://www.seattle.gov/climate/workingGroups.htm>, (18.06.2010).
- GREEN RIBBON COMMISSION (2005), *Mayor's Green Ribbon Commission on Climate Protection Charter*, <http://www.seattle.gov/climate/charter.htm>, (18.06.2010).
- GREEN RIBBON COMMISSION (2006), *Seattle, A Climate of Change: Meeting the Kyoto Challenge Report and Recommendations*, <http://www.seattle.gov/climate/PDF/SeattleClimateReport.pdf>, (18.06.2010).
- KADIOĞLU, Mikdat (2007), *Küresel İklim Değişimi ve Türkiye*, 2. Baskı, İstanbul: Güncel Yayıncılık.

- MURPHY, Sean D. (2001), "U.S. Rejection of Kyoto Protocol Process", *The American Journal of International Law*, 95(3), 647-650.
- NIEMI, Ernie, vd. (2009), *An Overview of Potential Economic Costs to Washington of a Business-As-Usual Approach to Climate Change*, University of Oregon Climate Leadership Initiative (CLI) & ECONorthwest: Oregon, http://www.ecy.wa.gov/climatechange/docs/021609_ClimateEconomicsImpactsReport.pdf, (21.06.2010).
- OBAMA, Barack (2006), *The Audacity of Hope*, New York: Three Rivers Press.
- OSOFSKY, Hari M. (2006), "Transporting Climate Change", *The Next American City*, Sayı:10, 32-34.
- RABE, Barry G. (2002), *Greenhouse & Statehouse: The Evolving State Government Role in Climate Change*, Pew Center on Global Climate Change, Arlington: PEW Center on Global Climate Change, http://www.pewclimate.org/docUploads/states_greenhouse.pdf, (22.06.2010).
- SCHREURS, M.A. (2004), "The Climate Change Divide: The European Union, The United States, and the Future of the Kyoto Protocol". N.J Vig ve M.G. Faure (der.), *Green Giants? Environmental Policies of the United States and the European Union* içinde, Cambridge: MIT Press.
- SEATTLE CITY COUNCIL (2007), "Scientists Say City's Climate Change Plan Insufficient; Pacific NW at Risk", *News Release*, <http://www.seattle.gov/council/newsdetail.asp?ID=7488&Dept=28>, (15.06.2010).
- SEATTLE CLIMATE PARTNERSHIP AGREEMENT, <http://seattleclimatepartnership.org/about/SCPagreement.pdf>, (13.06.2010).
- SEATTLE CLIMATE PARTNERSHIP, <http://seattleclimatepartnership.org/about/index.html>, (13.06.2010).
- SPRINZ, Detlef F. ve WEISS, Martin (2001), "Domestic Politics and Global Climate Policy", U. Luterbacher ve D.F. Sprinz (der.), *International Relations and Global Climate Change* içinde, Cambridge: MIT Press.
- T.C. ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI, *İklim Değişikliği Karbon Proje ve Piyasası Terimler Sözlüğü*, <http://www.karbonkayit.cob.gov.tr/Karbon/Files/terimler%C3%B6z%C3%BCg%C3%BC.pdf>, (04.10.2010).
- THE U.S. CONFERENCE OF MAYORS, <http://usmayors.org/about/overview.asp>, (23.06.2010).
- THE U.S. CONFERENCE OF MAYORS CLIMATE PROTECTION CENTER, <http://usmayors.org/climateprotection/about.htm>, (17.06.2010).
- THE U.S. GREEN BUILDING COUNCIL, "What LEED is?", <http://www.usgbc.org/DisplayPage.aspx?CMSPageID=1988>, (17.06.2010).
- THE U.S. MAYORS CLIMATE PROTECTION AGREEMENT (2005), <http://usmayors.org/climateprotection/documents/mcpAgreement.pdf>, <http://usmayors.org/climateprotection/agreement.htm>, (17.06.2010).
- TÜRKEŞ, Murat (2008), "İklim Değişikliği ve Küresel Isınma Olgusu: Bilimsel Değerlendirme", E. Kurakaya (der.), *Küresel Isınma ve Kyoto Protokolü: İklim Değişikliğinin Bilimsel, Ekonomik ve Politik Analizi* içinde, İstanbul: Bağlam.
- ULUEREN, Melih (2001), "Küresel Isınma, BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi ve Kyoto Protokolü", *T.C. Dışişleri Bakanlığı Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi*, No: 3, Eylül, <http://www.mfa.gov.tr/kuresel-isinma-bm-iklim-degisikligi-cerceve-sozlesmesi-ve-kyto-protokolu.tr.mfa>, (30.08.2009).
- UNITED NATIONS (1992), *United Nations Framework Convention on Climate Change*, <http://unfccc.int/resource/docs/convkp/conveng.pdf>, (20.08.2009).
- WWW.YALITIM.COM (2008), "Türkiye'de ilk kez yeşil bina eğitimi", http://www.yalitim.com/editoryal_detay.asp?id=644, (17.06.2010).